

УДК: 811. 111

АНДРЕЄВА І. О., ЛАТУШКІНА К. О.
(Запорізький національний університет)ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ПАРАМЕТРИ АКТУАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ
(НА МАТЕРІАЛІ ТЕЛЕСЕРІАЛУ “ELEMENTARY”)

Статтю присвячено аналізу засобів реалізації мовної особистості на лінгвальному, лінгвокогнітивному та прагматичному рівнях. Предметом наукової розвідки виступають особливості аранжування когнітивних конструктів та їх вербалізацій в комунікативній практиці героя. Дослідження виконано на матеріалі англійських діалогів телесеріалу “Elementary”.

Ключові слова: мовна особистість, лінгвостилістичні засоби, концепт, концептуальна метафора, прецедентний феномен.

Андреева И. А., Латускина К. О. Лингвокогнитивные параметры актуализации языковой личности (на материале телесериала “Elementary”). Статья посвящена анализу средств реализации языковой личности на лингвальном, лингвокогнитивном и прагматическом уровне. Предметом исследования выступают особенности ранжирования языковых единиц и когнитивных конструктах и их вербализантов в коммуникативной практике героя. Работа выполнена на материале англоязычных диалогов телесериала “Elementary”.

Ключевые слова: языковая личность, лингвостиллистические средства, концепт, концептуальная метафора, прецедентный феномен.

Andryeyeva I., Latushkina K. Lingual and Conceptual Peculiarities of Actualization of the Linguistic Personality (on Materials of the Television Series “Elementary”). The article is dedicated to the analysis of realization of the linguistic personality at the lingual, conceptual and pragmatic levels. The object of the research is the lingual and stylistic peculiarities of verbalization of the construct of the cognitive and pragmatic levels of the linguistic personality. The subject of the research is the features of the arrangement of language units and cognitive constructs in the hero’s communication process. The work has been made on the basis of English dialogues from the television series ‘Elementary’. The topic of the linguistic personality is an important part of the modern linguistic theory. However, the exemplification basis is not complete, which determined the vector of our studies. The aim of our research was to analyse the lingual and cognitive characteristics of actualization of the chosen linguistic personality. The conclusions drawn from the scientific linguistic sources form the theoretical part of the article. The practical part of our study includes the analysis of the communicative practice of the main hero of the television series ‘Elementary’. In the analysis of the verbal level of the linguistic personality special attention is given to the classification of the stylistic expressive means in the communicative practice of the chosen hero. In the research of his cognitive level, a number of actual concepts and conceptual metaphors are revealed. The pragmatic level of the linguistic personality is also considered as the one that contains certain precedent phenomena, the use of which is predetermined by particular communicative strategies. As a result of our complex research we can state that there is a number of unilingual features of our linguistic personality that can be explained due to the peculiarities of the individual worldview and its realization in the communication acts according to certain pragmatic purposes.

Key words: linguistic personality, lingual and stylistic device, concept, conceptual metaphor, precedent phenomenon.

У сучасній лінгвістиці проблема мовної особистості є досить актуальною. Зокрема, існує велика кількість наукових праць, присвячених детальному обґрунтуванню відповідних теоретичних питань [Богин 1980; Виноградов 1927; Караулов 2010]. Окрім цього, як вітчизняними, так й іноземними науковцями була здійснена низка досліджень з різних аспектів реалізації мовної особистості [Буров 2016; Караулов 2010].

Метою цієї наукової розвідки є встановлення лінгвальних та когнітивних параметрів актуалізації представленої мовної особистості. **Об’єктом** дослідження виступають лінгвостилістичні особливості вербалізації конструктів когнітивного та прагматичного рівнів мовної особистості. **Предмет** наукової розвідки представлено специфікою добору та використання мовних одиниць у комунікативних актах особистості з метою реалізації певних комунікативно-дійових потреб. **Матеріалом** дослідження слугували англійські скріпти з сучасного телесеріалу “Elementary” у розмірі 300 сторінок. **Наукова новизна** дослідження представлена комплексністю підходу до аналізу мовної особистості.

Першим кроком до надання лінгвістичної характеристики особливостям конкретної обраної мовної особистості є уточнення дефініції та визначення структури останньої. На сьогодні загальноприйнятою та найбільш розгорнутою є теоретична позиція Ю. Н. Караулова, який визначає *мовну особистість* як сукупність особливостей вербальної поведінки, що виявляється у характеристиці тексту [Караулов 2010, с. 35]. Відповідно, мовна особистість включає три окремих, проте взаємопов’язаних рівня: *вербально-семантичний рівень* вільного володіння мовою, *когнітивний або лінгвокогнітивний рівень* на межі мовної та когнітивної діяльності людини, та *прагматичний або мотиваційний рівень*

комунікативних потреб, настанов та стратегій, які обумовлюють комунікативну поведінку особистості [Караулов 2010].

Визначивши каркас структури мовної особистості, перейдемо до його заповнення специфічними рисами обраної мовної особистості, починаючи з найпершого, лексичного рівня. Як відомо, мовні одиниці цього рівня розподіляють на лексичні, граматичні та стилістичні. В процесі дослідження стало очевидно, що **стилістична виразність** мовлення представленої мовної особистості досягається шляхом використання різнопланових лексичних, морфологічних та синтаксичних художніх засобів.

Серед стилістично забарвлених **лексичних одиниць**, притаманних мовленню героя, слід виділити вживання стилістично-несумісних одиниць (розмовні фразові дієслова в офіційно-діловому стилі тощо), евфемізмів (*angel of death, hunting ground*), епітетів (*a slight angle, red eyes*), та книжної лексики (*vibrio parahaemolyticus, anisakis simplex* тощо) [Андреєва, Латушкіна 2014, с. 174-179]. Особливого поширення в комунікативній практиці героя набули **фразеологізми**. Детально проаналізувавши ідіоматику мовлення детектива, ми з'ясували, що ці лексичні одиниці в нашому випадку відрізняються кількістю значень (однозначні та багатозначні), стилістичним забарвленням (книжні, розмовні), мовленнєвою належністю (іменникові, прикметникові, прийменникові, прислівникові, дієслівні), єдністю компонентів (фразеологічні зрощення, фразеологічні вирази, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення) та за контекстуальною функцією (номінативна, кумулятивна, стилістична, резюмуюча, контактовстановлююча тощо) [Андреєва, Латушкіна 2015, с. 37-40]. Наприклад, висловлювання Холмса «*The world balances on knife edge every single day*» містить розмовний фразеологізм, що є прикметниковим за своєю структурою.

До **морфологічних стилістичних засобів**, які вживає представлений герой в процесі комунікації, ми відносимо okazionalni прикметники (*soul-crushing, well-dressed, highly-skilled*, тощо), наказові форми дієслова (*tell us, come down*) тощо [Андреєва, Латушкіна 2014, с. 174-179]. Окремо слід виділити низку **синтаксичних феноменів**, що також функціонують в комунікативних актах обраної мовної особистості із стилістичною метою. А саме мова йде про розділові питання (tag-questions) (*You've desired to stay on as my companion, haven't you?, You never recovered the original murder weapon, did you?*), заперечення (*not just for your car, I'm not listening*) різні вставні конструкції (*as you know, well*), ускладнені складні реченнями з підрядними частинами, речення з однорідними абсолютними номінативними конструкціями тощо. Зокрема, для мовлення Шерлока характерним є ускладнення речень однорідними абсолютними номінативними конструкціями: *Stale cigarette smoke, cheap cologne, a whiff of existential despair* [Андреєва, Латушкіна 2014, с. 174-179].

Як бачимо із вищенаведених висновків аналізу вербального рівня мовної особистості обраного героя, його мовлення свідчить про непересічні когнітивні процеси та неелементарну індивідуальну картину світу, які стають об'єктами нашого дослідження вже на другому, когнітивному рівні. В результаті аналізу когнітивного простору детектива, ми дійшли висновку про функціонування ряду **концептів** (OBSERVATION, METHODOCALNESS, SENSE, INFORMATION, CRIME) в його мовленні, що зумовлено певними домінантними рисами характеру Шерлока, зокрема спостережливістю, уважністю, логічністю, методичністю, нестандартністю мислення, інтравертивністю та схильністю до дедукції [Латушкіна 2015, с. 140-143]. Однак, серед низки вищезазначених когнітивних конструктів виокремлюється генеративний концепт REASONING. В процесі його концептуального аналізу, нами було встановлено, що периферію цього концепту становлять такі ознаки, як THOUGHT, REASON, ANALYSIS, HYPOTHESIS, INTERPRETATION, LOGIC, тощо (Див. Малюнок 1) [Андреєва, Латушкіна 2015, с. 22-24]. Прикладом вербалізації цього генеративного концепту може слугувати момент знайомства детектива з Ватсон, коли Шерлок, звернувши увагу на зовнішній вигляд рук Ватсон, в результаті розумового аналізу дійшов висновку про її минулу медичну кар'єру: «*You were a surgeon, judging by your hands. It [Hand] was soft, no calluses. You've obviously gone to lengths to*

засобів у мовленні представленого героя. До перспектив подальшого дослідження відносимо зіставлення різних типів мовних особистостей та відповідних їх рівнів.

Література

- Андрєєва І. О., Латушкіна К. О. Вербалізація генеративного концепту REASONING (на матеріалі телесеріалу “Elementary”) / І. О. Андрєєва, К. О. Латушкіна // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – № 56. – С. 22-24.
- Андрєєва І. О., Латушкіна К. О. Когнітивний простір мовної особистості героя Шерлока Холмса (на матеріалі телесеріалу “Elementary”) / І. О. Андрєєва, К. О. Латушкіна // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: науковий журнал. – Чернівці: «РОДОВІД». – 2016. – № 11 – 12, Ч. 1. – С. 17-20.
- Андрєєва І. О., Латушкіна К. О. Лінгвальні засоби реалізації мовної особистості героя телесеріалу «Elementary» та їх відтворення в перекладі / І. О. Андрєєва, К. О. Латушкіна // Нова філологія: збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ. – 2014. – № 65. – С. 174-179.
- Андрєєва І. О., Латушкіна К. О. Фразеологізми як засіб актуалізації мовної особистості героя (на матеріалі телесеріалу «Elementary») / І. О. Андрєєва, К. О. Латушкіна // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: Видавець Лисенко В. Ф. – 2015. – С. 37-40
- Арнольд І. В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. – М.: Флинта. – 2002. – 384 с.
- Богин Г. И. Современная лингводидактика. // Калинин: Калинин. Гос. ун-т., 1980. – 61 с.
- Буров А. А. Дискурс элитарной языковой личности: роль иронии (на примере научной коммуникации Казбека Шаззо // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2016. – №1. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/diskurs-elitarnoy-yazykovoy-lichnosti-rol-ironii-na-primere-nauchnoy-kommunikatsii-kazbeka-shazzo#ixzz4JC9rXf6z>
- Виноградов В. В. К теории построения поэтического языка: Учение о системах речи литературных произведений // Поэтика: сборник статей. Временник отдела словесных искусств. – Л., 1927. – 111 с.
- Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 264 с.
- Конан Дойл А. Этюд в багровых тонах [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://www.lib.ru/AKONANDOJL/sh_scarl.txt
- Латушкіна К. О. Лінгвоконцептуальні параметри об'єктивної індивідуальної картини світу (на матеріалі телесеріалу “Elementary”) / К. О. Латушкіна // Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. – Острог: Видавництво національного університету «Острозька академія». – 2015. – № 55. – С. 140-143.
- Шипицына Г. М. О коммуникативной установке текстов СМИ / Г. М. Шипицына, Ю. А. Воронцова // Русская речь. – М. - 2005. – № 3. – С. 61-67.
- Bruhм M. Kommunikationspolitik. Systematischer Einsatz der Kommunikation für Unternehmen. – München: Verlag Franz Vahlen. – 2012. – S. 215-465.
- Kendall S., Douglas S. J., Doll J. An overview of communication strategy // Indian Journal of Applied Linguistics. – New Delhi: Bahri Publications. – 2005. – Vol. 31 (2). – P. 113-128.

УДК: 811.111 : 81'42(73)-057.875

АРТЕМЕНКО І. О.

(Запорізький національний університет)

«БРАТНІЙ» СОЦІОЛЕКТ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК СУБКУЛЬТУРА СУЧАСНОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ЛІНГВОСОЦІУМУ

У статті розкривається поняття «братнього» соціолекту американської студентської молоді та визначається його роль в американському варіанті сучасної англійської мови. Автор приділяє певну увагу лінгвостилістичним особливостям лексичних одиниць, що наповнюють зазначений соціолект. На основі новітнього мовного матеріалу здійснюється аналіз основних засобів поповнення його лексичного фонду.

Ключові слова: субкультура, «братній» соціолект, семантико-стилістичні функції, уподібнення, специфікація, образність, контамінація, усічення, переосмислення.

Артемченко И. А. «Братский» социолект студенческой молодежи как субкультура современного американского лингвосоциума. В статье раскрывается понятие «братского» социолекта американской студенческой молодежи и определяется его роль в американском варианте современного английского языка. Автор уделяет определенное внимание лингвостиллистическим особенностям лексических единиц, которые наполняют данный социолект. На основе новейшего языкового материала осуществляется анализ основных способов пополнения его лексического фонда.

Ключевые слова: субкультура, «братский» социолект, семантико-стилистические функции, уподобление, спецификация, образность, контаминация, усечение, переосмысление.

Artemchenko I. O. “Fraternal” Sociolect of the Student Youth as a Subculture of the Contemporary American Linguosocium. The article deals with the notion of “fraternal” sociolect of American student youth identifying its role in the American variety of the contemporary English language. The author fulfills an integrated research of the “fraternal” language spoken by a certain category of American students represented by the members of North American fraternities and sororities and covers some peculiarities of its